

Drugkunskap åt folket!

Recension av Patrick Hamm, red., *Die Diva ist ein Mann. Das grosse Tuntenbuch* (*Divan är en man. Den stora drugboken*), Berlin: Querverlag, 2007. (224 sidor).

»Personligheten börjar där jämförelsen slutar«, säger drugornas favoritdesigner Karl Lagerfeld om man får tro boken *Die Diva ist ein Mann. Das grosse Tuntenbuch* (*Divan är en man. Den stora drugboken*). Det är en bok för alla som älskar drag i allmänhet och drugor i synnerhet. Redaktören Patrick Hamm, psykolog och aktivist, har samlat bidrag från sammanlagt 250 personer till denna bok. Det rör sig om informanter, skribenter, fotografer och tecknare som gemensamt utformat en humoristisk hyllningsbok till drugan.

Die Diva ist ein Mann är ett försök att försöka fånga drugans grälla och slagfärdiga överdrift i bokform. Här finns allt från intervjuer, tio-i-topp-listor till ett underbart bildmaterial som koncentrerar sig på den tyska drugscenen, men boken fångar också in internationella klassiker på området. Boken är indelad i följande kapitel, som samtidigt illustrerar olika drugtraditioner: trashdrugan, politdrugan, dragdrottningen, glamourtransan, travestiekonstnären och scendrugan. Begreppet druga spänner i boken över flera olika (trans)identiteter. Drugor är i allmänhet bi- eller homosexuella, och ibland heterosexuella transvestiter. I denna värld rör sig också trans- och intersexuella. Gemensamt för de olika drugorna är fåblesen för spektakulära outfits, make-up och frisyrrer, men under den glammiga ytan klappar ett politiskt hjärta.

Till en början bläddrade jag i boken på samma sätt som i ett nöjesmagasin. Det är roligt att läsa alla tio-i-topp-listorna, intervjuerna och titta på bilderna. Den bitska drughumorn räcker långt bara den, men vid närmare läsning av de längre bidragen började bokens politiska bas framträda. De längre texterna har en tydlig genuspolitisk prägel av det queerteoretiska slaget. Även om någon teoretisk programförklaring inte explicit formuleras i inledningen har boken

uppenbara socialkonstruktivistiska ambitioner. För det första utgår skribenterna från en queerteoretiskt och feministiskt influerad syn på genus och maskulinitet. För det andra riktas skarp kritik mot medikaliseringen av transpersoner, och för det tredje placeras det politiska drugprojektet på politikens vänsterskala genom återgivandet av Stefan Nagels förstamajtal: »Straight-Acting, Schwule als Männer und Bürger« (»Straight-Acting, bögar som män och borgare«).

Bokens queerteoretiska ansats vill återföra initiativet till upproret mot traditionell heteronormativ maskulinitet till bögar, drugor och transpersoner. Det betonas snart sagt överallt i textbidragen att dessa grupper inte i tillräckligt hög grad uppmärksammas som könssabotagens pionjärer. I den heterosexuellt dominerade mansforskningen har det inte tagits tillräcklig hänsyn till att ifrågasättandet av mansrollen faktiskt börjat med feminister och icke-könsnormativa män. Aids, hatbrott och allmän brist på respekt diskuteras också, men maskulinitetens kris återkommer ofta. Det finns med andra ord en stark känsla för en genuspolitisk agenda i denna bok.

Den andra ansatsen är en regelrätt attack mot psykiatrin. Redaktören Patrick Hamm är inte endast psykolog utan också psykoterapeut, och jag antar att det är genom hans försorg som de texter som vill rehabilitera drugan och övriga transsystrar funnit sin väg in i boken. För det är rehabilitering som är bokens egentliga syfte. »Jag vill bidra till 'rehabilitering' av drugan«, skriver Hamm i inledningen. »Det skulle glädja mig om många läsare outade sig själva som drugälskare.« (s. 7) Att kritisera psykologin och psykiatrin är i sig inget nytt, men här görs det med den nutida genusteorins vapen, något som värmer en genusvetares hjärta.

Den tredje, och mer traditionellt politiska ansatsen, är Stefan Nagels förstamajtal som placerar drugtematiken något överraskande där vi sällan ser den: i arbetarrörelsens förstamajtgång och i facklig kamp. Nagel betonar i sin analys av straight-acting-fenomenet att i takt med politikens högervändning har också den borgerliga straight-acting-bögen börjat ta allt större utrymme. Trots att liberaler ständigt talar om valfrihet och rätten till olikhet minskar den queera mångfalden i högerpolitiska kretsar till förmån för den »strejta« bögen.

Mitt favoritavsnitt i boken är Prinzessin Lydias kapitel »Notwendigkeit der Travestie« (»Travestins nödvändighet«) där hon med eftertryck skriver att bögar, transor och drugor alltid vetat att män är fejk samtidigt som det funnits

och finns en medvetenhet om att heteronormativa strukturer inte bryts genom dragakter, även om väntan på revolutionen onekligen blir roligare då. Prinzessin Lydia skriver att genom dekonstruktionen har fasta identiteter fått sig ett och annat törn, även om identiteter varit nödvändiga för rättighetskampen. En politik, menar hon, som vill ändra på maktförhållanden i denna värld, måste tänka vidare utöver dekonstruktionen. Hur ser då detta nästa steg ut, kan läsaren undra. Enligt Prinzessin Lydia måste den nya politiska ansatsen vara ett sätt att tänka in olikhet i ljuset av kapitalismkritik. Den ska också betona koalitioner mellan queerrörelsen, feminister och andra sociala rörelser och fackföreningar. »Det kräver ett helt annat gränsöverskridande än klädbyten«, konstaterar Prinzessin Lydia och skriver för säkerhets skull ett postscriptum för att ingen ska missförstå henne. Hon betonar att klädedräkten självfallet är politisk, men hon vänder sig mot de kulturforskare som entusiastiskt läser in revolutionen i genusmässiga eller sexuella utspel på barer och klubbar utan att analysera den kommersialism som därmed förknippas. »Länge leve klädbytetets revolution! Låt den äntligen börja!«, utropar Prinzessin Lydia som avrundning. (s. 65)

Die Diva ist ein Mann är en medryckande bok med syftet att både underhålla och popularisera queerinriktad genuspolitik i Judith Butlers anda. Jodå, Butler citeras även i denna bok. *Gender Trouble* heter *Das Unbehagen der Geschlechter* på tyska, något som osökt för tankarna till Sigmund Freuds *Das Unbehagen in der Kultur*. *Unbehagen*, som också är titeln på en av Nina Hagens skivor (Nina är för övrigt nr. 3 på listan »drugaktiga kvinnor«), är i likhet med ordet *unheimlich* svåröversatt till något annat språk. Onekligen är den rådande genusordningen kuslig, både *unheimlich* och full av *Unbehagen*, men *Die Diva ist ein Mann* är en uppmuntrande bok om den politiska kampen betydelse för alla som intresserar sig för den nya genuspolitiken. Kampen är rolig, bitsk och besk i bästa drugstil, med Biggy van Blonds ord: »Für Feinde habe ich einfach keine Zeit!« (»För fiender har jag helt enkelt ingen tid!«) Där satt det. Varför sura över fiender när det finns så många underbara drugvänner?

Tiina Rosenberg